

եղած ատեն՝ հակառակ մակագրի տետրակներ մեզ կը հաղորդուէր թերևս Ղուբելոյն խօսքին հաստատութիւն է որ կըսէ, «Բանդի ղինչբաթին կայ և այլն», և երրորդ՝ մինչեւ բոլոր աշխարհի յայտնեալ ճշմարտութիւն մ'է, որ չեմ կարծեր թէ հռոմանգիտացած ըլլայ թէ մեք հայաստանեայցս Ղուբելական և ուղղափառ ս. Եկեղեցւոյ պաշտօնեայցս ունիմք մեզ Սրբազան Գլուխ մը՝ Ս. Ե. հափառ հայրապետ մը՝ ամենայն հայոց լիթողիկոս մը, որոյ իրաւասութեան ներքոյ միայն կը գտնուինք ՚ի հոգևորս, թողում ասել թէ () սմանեան հողի վըրայ գտնուողներս ունիմք նաև Ս. Պօլսոյ Ս. Պատրիարք մը. ուրեմն մեզ անդամացս որոշ որոշ հռոմէն ճանաչումը առանց մեր Ս. Գլխոյ ճանաչման՝ մեզի պատիւ չբերելէն զատ, մեր ս. Եկեղեցւոյ մէջ ունեցած՝ դասակարգութեանցս ալ ուրիշ կերպարանք մը կուտայ, զոր կը պատկառիմ ասել: Ուստի քանի որ իմ Սրբազան Գլուխէն՝ այն է Սուրբ Լ. Զմիածնայ Ս. Ե. հափառ և Սրբաշնորհ սուրբ հայրապետէն չունիմ հրաւեր և հրաման մը, որ ՚ի Նորին Ս. Ե. հափառութենէ միայն կըլլան մեզ հայաստանեայցս Եկեղեցւոյ պաշտօնեից ամենայն հրաւերք և հրամանք ՚ի պաշտօնե ուղղակի, և կամ Նորին Ս. Ե. հափառութեան հրամանաւ ՚ի Սրբազան պատրիարքէն Ս. Պօլսոյ. և քանի որ Ձեր Գերապայծառութենէն եկածը այսպէս չէր, բնական էր որ ընդունելութիւն չէր կրնար գտնալ

մեզմէ, զորս ծանուցանել պարտք ինձ համարելով: ՍՆԱՄ Ձերումը Գերապայծառութեան բարեացակամ: 18 փետ. 1869 Գ. Վ. Առաջ, վիճակին Առաջնորդարան Հայոց Կարուց Ի Կարս:

ՊԱՏՃԷՆ ՀՐԱՆԻՐԱԳՐԻ

Սրբազան Տեառն Պիոս Թ. նախախնամութեամբն Ասուծոյ Քահանայապետի Առաքելական բողոքը առ ամենայն Եպիսկոպոսունս Արեւելածես Եկեղեցեաց որք Առաքելապետական Արքուոյն ձեռնադրակցութիւն թուին:

Իրեւելածէս Եկեղեցիներուն ամեն Եպիսկոպոսաց որք Ղուբելապետական Եթովոյն հետ չունին հաղորդակցութիւն:
Պիոս Թ. Բահանայապետ:

Եստուածային Նախախնամութեան ծածուկ խորհրդովը առանց մեր կողմանէ արդիւնք մը ունենալու, ելլելով այս բարձր Եթով ժառանգ երանելի Ղուբելապետին, որնոր Եստուծոմէ իրեն տրուած առանձնաշնորհութեանը համեմատ՝ հաստատուն և անսասանելի վէմն է, որուն վրայ Բրիտոս իր եկեղեցին շինեց (սուրբ Գրիգոր Նիւսացի. բ. ներքող նախալկային. ՚ի լալանդ. զ. 500): Սեր վրայ դրուած բեռը կը ստիպէ զմեզ, որ աշխրբիս ամեն կողմն եղած քրիստոնէից վրայ մեր խնամքը տարածենք ու բոլորով սրտիւ բաղձանք ու ջանանք զամենքն ալ յորդորել ՚ի գրկախառնութիւն հայրենի սիրոյ: Ղենք

կրնար ալ, առ անց Սէր հոգին ծանր վտանգի մէջ դնելու, բրիտոնէից մէկ մասին վրայ ալ ըլլայ՝ հոգեբնիս պակաս ընել, որոնց ամենքն ալ Վրիստոսի պատճառան արեամբը գնուած, ու սուրբ աւաղանաւը Տէրութեան հօտին մէջ մտած, իրաւունք ունին ամեն խնամք մեղմէ պահանջելու, Սերմէն ամենուն փրկուէ համար ալ, որոնք որ ՉՎրիստոս կը ճանչնան ու կը պաշտեն, պարտական ըլլալով մեր ամեն ջանքն ու մշտմտութիւնը անդադար բանեցնելու, աչոյիս ու հայրենի սրտերնիս կը դարձնենք այն եկեղեցեաց վրայ, որոնք առաջուց զօգիս միաբանութեան այս Վապէ՛ր լապտահան աթոռոյն հետ կապուած՝ այնպիսի սրբութեամբ և վաստակօք երկնաւոր վարդապետութեան կը ծաղկէին, պրտաւորութիւնով առատապէս Մատուծոյ փառքը ու հոգւոց փրկութիւնը, իսկ հիմայ խիստ ծանր տրտմութիւն է մեզի, որ տոնենք առաջ բաժանումը երկնքի մէջ ձգտիլ չարաչար հնարքներովն ու նենգութեամբը զատուած բաժնուած են հռովմեական սուրբ եկեղեցւոյ հաղորդակցութենէն, որնոր բոլոր աշխարհք տարածուած է, Մտր համար մեր ծայրագոյն Վահանայապետութեան սկզբէն՝ ձեզի խաղաղութեան ու սիրոյ խօսքեր ՚ի սիրալիր սրտէ գրեցինք *): Լաթէ պէտ այն մեր խօսքերը իրենց ցանկալի վախճանին չհասան, այսու ամենայնիւ

ոչ երբեք ետ կեցանք յուսալէն՝ որ օր մը մեր խոնարհ և սրտեռանդն աղօթքը հաճի լսելու ողորմած աւմարդասէր խաղաղութեան և փրկութեան Տէրը՝ որ աշխրբիս փրկութիւն բերաւ, ու երկընքէն ծագելով՝ իրէն հաճոյ ու ընդունելի, ամենուն ալ ընդունելի ըլլալու խաղաղութիւնը յայտնի ընէլու համար՝ իր ծննդեան ատենէն հրեշտակներուն բերնովը աւետեց զայն բարեօրաց, ու մարդկանց հետ եղած ատենն ալ՝ խօսքով սօրլեցուց, օրինակով ալ քարոզեց, (Լւան. Վրիգոր. Թուղթ առ Միքայէլ պալէոլոգ ինքնակալ. ՚ի 27 հոկ. 1272)

Հիմայ մեր արգոյ եղբարցը, հռովմեական սուրբ Լեկեղեցւոյ Լարգինալներուն խորհրդովը յայտարարութիւն ու հրաւեր որ ըրինք՝ եկած տարուան դեկտեմբերի ութին՝ տիրամայր Մատուածածնայ անարատ յղութեան տօնին օրը սկսուելու Տիեզերական Ժողովին ՚ի Հռովմ. նորէն մեր ձայնը կուղերձենք ձեզի, կաղաչենք զձեզ ՚ի բոլոր սրտէ և ՚ի զօրութենէ մտաց, կը յորդորենք զձեզ ու կը պաղատինք որ, այս ընդհանուր Ժողովին բարեհաճիք գալու՝ ինչպէս որ ձեր նախնիքը եկան Լուգդոնի Վ. Ժողովը՝ որնոր բարեյիշատակ մեր նախորդը Լորանտին Վրիգոր Վ. դամարեց. ու փրկենտեան Ժողովը՝ որնոր նմանապէս մեր բարեյիշատակ նախորդը Լուգենիոս Վ. դամարեց, որպէս զի սիրակցութեան հին կարգերը նորոգութիւն մեջենիս, ու մեր հարց ատենի խաղա

*) Թուղթ շրջարեւ. Սինոի Թ. առ արեւելեայս 4 յուլ. վարի 1848:

ղութիւնը՝ այն երկնային ու փրկաւտ
Վրիստոսի պարգևն որ ժամանակը ցամ-
քեցուց, նորէն ուժ առնէ*) : Լա երկա-
րառեւ տրամուծեան ամպէն ու շատ ա-
տենէ ՚ի վեր տարածայնութեան սե ու
տաղտկալի մշուշէն ետքը՝ ծագի ամենուս
ուզած միութեան արշալոյսը**):

Լա պիտոր ըլլայ ուրախարար պտու-
ղը օրհնութեան, որով Վրիստոս մեր
ամենուս Տէրն և Փրկիչը իր ամբիժ ու
սիրելի հարսը ուղղափառ Լիկեղեցին
պիտոր մխիթարէ, ու անոր արցունքնե-
րը պիտոր սրբէ ու ցամքեցնէ աս տառա-
պանաց ատենները : Լնանկ որ՝ ամեն
բաժանմունք մէջերնէս բոլորովին վեր-
նալով, մեր առաջուց տարածայնեալ
բարբառները կատարելապէս միաբանե-
լով օրհնենք ՚ի միասին զԼա տուած որ
չուզէր մէջերնիս հերձուած ըլլալը այլ
Լա սքեւոյն բերնովը կը պատուիրէ, "զի
զնոյն բան ունիցիմք ամենեքեան հաստա-
տեալք ՚ի նոյն միտս և ՚ի նոյն հանճարաւ,
ու մշտնջենաւոր գոհութիւն ողորմե-
թեանց չօրը մատուցանեն ամեն իր
սրբերը, մանաւանդ նախնի փառաւո-
րեալ Հաքք և վարդապետք Լքեւելեան
Լիկեղեցեաց, տեսնելով երկնքէն այս
Լա սքեւապետական աթոռոյն հետ՝ որ
կաթուղիկէ ճշմարտունէն ու միութեան

կեդրոնն է՝ նորագուեալն ու նորէն հաս-
տատուելը այն կցորդութեան, որնոր ի-
րենք երկրիս վրայ եղած ատենին ամեն
ջանքով ու անխնջ աշխատանքք հոգ տա-
րին տածելու օրէ օր ամրացնելու, թէ
վարդապետութեամբ և թէ օրինակաւ.
Հոգին սուրբ սրտերնուն մէջ տիւաժ
ըլլալով Վրիստոսի սէրը՝ որ բաժանման
միջնորմը քակեց, ու իր արեամբը ա-
մենքը միաբանեց ու հաշտեցուց, և ու-
ղեց որ իւր աշխերաները մէկ սիրտ ու
մէկ հոգի ըլլան. առանկ տղաթոթեց առ
Հայր : "Ոչ վասն նոցա միայն տղաչեմ,
այլ և վասն ամենայն հաւատացեալց, զի
իցեն մի որպէս և մէք մի եմք" :

Ի հարգաբան Վաթիկանական Էպոս ուղղափա-
ռաց, ի Պետրոսի Պապոյ :

Լխալքալարք : Լխալքալարքէն կը հա-
ղորդեն մեզ, թէ անցեալ փեար. ամսոյ
27 ին՝ Սրբոց Սարգանանց տօնախմբու-
թեան օրը, յիշակական Ընթերցարա-
նի***) արգոյ բաժանորդաց տնօրէնու-
թեամբ տեղւոյն Լքժան. Տէր Ստեփան-
նոս Լազք քահանայն Տէմիրձօղլեանց՝
առաւօտուն ՚ի ս. Լիկեղեցին հանդիսա-
ւոր ս. Պատարագ մատուցանելով և ար-
ժանաւոր պաշտօն կատարելով ՚ի միշա-
տակ Լղգային քաջ նահատակացն Սրբոց
Սարգանանց, ապա համայն հոգեւորա-
կան գասը ուղղակի յիշակական Ընթեր-

*) Ասոր բարեւոյ խօսքով և առ դամաստո Պատր.

**) ՎՃԻՔԸ Փրկնեան սուրբ ժողովը ի կենդա-
կի Եւզինեայ յցնծացնէ : Տօնեալ ի Հոռմ ի
գուռն սրբոյն Եփեսոսի 18 սեպտեմբերի 1868 ամի,
ի քան և երրորդ ամի քահանայապետութեան մե-
րոյ :

* Տախալին յիշակական Ընթերցարանի, վերա-
բերեալ որպիսի և իցէ խնդր և կանոնադրութիւն
ներկայացած չէ նորին վեհափոռութեան Ս. Կա-
թողիկոսի ամենայն Էպոս :